

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS MEDICINOS CENTRO DARBUOTOJŲ TOLERANCIJOS KORUPCIJAI NUSTATYMO TYRIMAS 2023 M.

Tiek viešasis, tiek privatusis sektorius turėtų siekti nulinės tolerancijos korupcijai. Pirmasis žingsnis efektyvios nulinės tolerancijos korupcijai link turėtų būti situacijos analizė arba, kitaip tariant, nusistatymas, koks yra tolerancijos korupcijai indeksas pačioje įstaigoje.

Korupcija yra suvokiama kaip bet koks valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens elgesys, piktnaudžiavimas patikėta galia siekiant asmeninės naudos.

Kyšis – tai bet kokios formos nauda, kai ji teikiama ar gaunama už darbuotojo jau priimtus, priimamus ar būsimus sprendimus.

2023 m. gegužės 9 d. – gegužės 31 d. laikotarpiu buvo vykdoma Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro (toliau – Medicinos centras) darbuotojų anoniminė apklausa, kuria buvo siekiama nustatyti Medicinos centro darbuotojų tolerancijos korupcijai indeksą, t. y. siekiama nustatyti ir įvertinti Medicinos centro darbuotojų bendrą požiūrį į korupciją, išsiaiškinti, kiek plačiai paplitęs šis reiškinys bei kokia darbuotojų patirtis ir santykis su korupcinio pobūdžio apraiškomis Medicinos centre. Šiuo tyrimu taip pat siekiama identifikuoti esmines problemas, rizikas, susijusias su Medicinos centro vykdoma prevencine veikla. Taip pat, periodiškai atliekant tyrimą bus galima palyginti atliktų tyrimų rezultatus, tuo siekiama matuoti vykdomų korupcijos prevencijos priemonių efektyvumą, atsparumo korupcijai pokytį, stebėti darbuotojų elgsenos ir sąmoningumo pokytį.

Tyrimas atliktas vadovaujantis Medicinos centro direktoriaus 2023 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. 4R-42 „Dėl skaidrumo atmintinių tvirtinimo ir Medicinos centro darbuotojų tolerancijos korupcijai tyrimo“. Tyrimą atliko Medicinos centro specialistas atsakingas už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą.

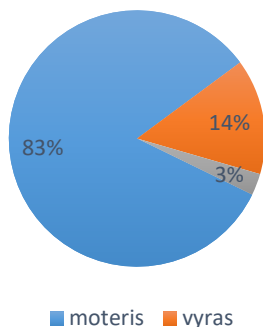
Tyrimui pasirinkta anoniminės anketos apklausos internete metodas. Apklausoje internetinė nuoroda buvo pateikta visiems Medicinos centro darbuotojams (tyrimo metu Medicinos centre dirbo 365 darbuotojai), apklausoje dalyvavo 219 darbuotojų, tai sudarė 62 % apklausos dalyvių (toliau – respondentai).

Klausimynas buvo sudarytas iš 18 klausimų, 4 iš jų susiję su informacija apie respondentus (jų lytis, amžius, darbo stažas Medicinos centre, išsilavinimas); 8 klausimai susiję su respondentų požiūriu į korupciją; 6 atviri klausimai, skirti įvertinti darbuotojų žinias, pateikti pasiūlymus, pastabas. Anonimiškumo principu gauti duomenys pateikiami tik statistiškai apibendrinti.

I. INFORMACIJA APIE APKLAUSOS DALYVIUS

(1-4 apklausos klausimai)

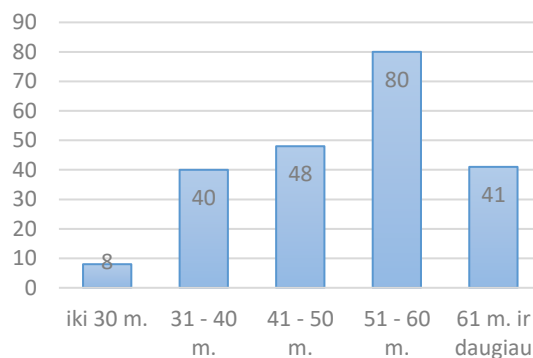
Respondentų lytis

Apklausoje dalyvavo 32 vyrai, tai sudarė 14% visų apklausos dalyvių, bei 181 moterys, tai sudarė 83% apklausos dalyvių, 6 (3%) asmenys nepanoro atsakyti į šį klausimą.

Daugiausia apklausoje dalyvavo 51-60 metų amžiaus respondentų (37%). Mažiausiai apklausoje dalyvavo iki 30 metų amžiaus (4%) respondentų, 2 respondentai nepateikė atsakymo į šį klausimą.

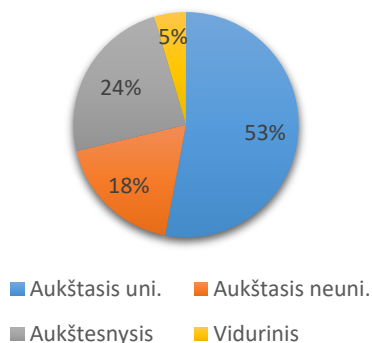
Respondentų amžius

Darbuotojų paskirstymas pagal amžių:

Iki 30 m. amžiaus – 8 darbuotojai (4%);
 31-40 m. amžiaus - 40 darbuotojų (18%);
 41-50 m. amžiaus - 48 darbuotojai (22%);
 51-60 m. amžiaus - 80 darbuotojų (37%);
 61 m. ir daugiau - 41 darbuotojas (19%) .

Išsilavinimas

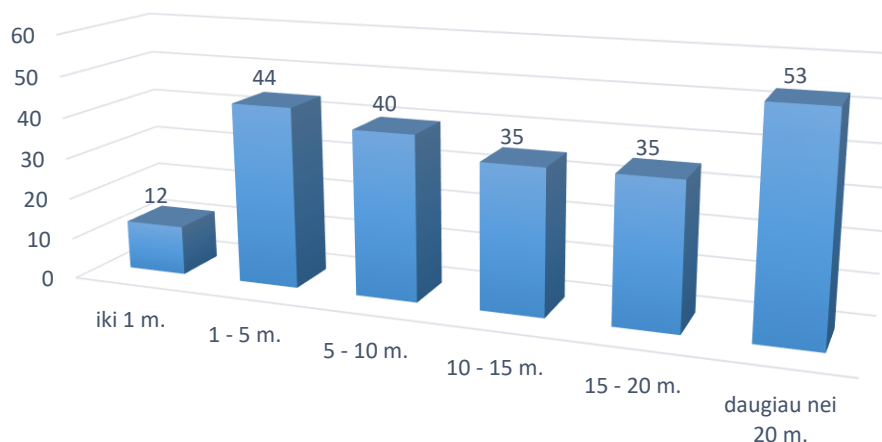

Medicinos centro apklausoje dalyvavusių darbuotojų dauguma turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Aukštasis universitetinis – 116 darbuotojų (53%);
 Aukštasis neuniversitetinis – 40 darbuotojai (18%);
 Aukštesnysis – 53 darbuotojai (24%);
 Vidurinis – 10 darbuotojai (5%).

Apklausos dalyvių darbo stažas pasiskirstęs daugmaž tolygiai. Didžiausią dalį sudaro darbuotojai, Medicinos centre turintys daugiau kaip 20 metų darbo stažą (24%), mažesnę dalį sudaro – darbuotojai turintys 1-5 metų darbo stažą (20%), ir darbuotojai, turintys nuo 5-10 darbo stažą (18%), vienodą dalį sudaro 10 - 15 ir 15 – 20 metų darbo stažą (po 16 %), mažiausią dalį sudaro iki 1 metų darbo stažą turintys darbuotojai (6%).

Darbo MC stažas

II. MEDICINOS CENTRO DARBUOTOJŲ ŽINIOS APIE KORUPCIJOS APRAIŠKAS

(5-7 apklausos klausimai)

5. Pateikus Medicinos centro darbuotojams 3 teiginius, teisingai apibūdinančius korupciją, didžioji dauguma t. y. 90 % (196 respondentai) pasirinko jog visi 3 atsakymų variantai yra teisingi, todėl galime daryti išvadą jog Medicinos centro darbuotojai puikiai suvokia kas yra korupcija.

6. Pasiteiravus Medicinos centro darbuotojų, kokias korupcijos apraiškas žino, buvo pateikti šie atsakymai (išvardinta nuo dažniausiai paminėtų mažėjančia tvarka):

- kyšininkavimas, papirkimas (pinigai, dovanos, paslaugų gavimas);
- piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi (nuolaidų, išlygų kitiems suteikimas);
- nepotizmas;
- kronizmas;
- prekyba poveikiu;
- dokumentų klastojimas.

Dažniausiai buvo nurodomas kyšininkavimas, papirkimas, piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi, taip pat kaip korupcijos apraiška buvo nurodyta nepotizmas, kronizmas. Pažymėtina, kad 3 darbuotojai nurodė nežinantys jokių korupcijos apraiškų, 3 darbuotojai konkrečiai įvardinti korupcijos apraiškų negalėjo, nurodydami žinantys „įvairiausias“ korupcijos apraiškas.

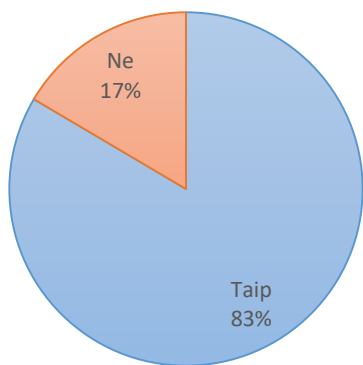
7. Pasiteiravus ar dovana gauta už atliktas paslaugas yra korupcijos apraiška daugiausiai 80 % respondentų (175 respondentai) atsakė tikrai taip, tačiau 12 % (27 respondentai) pasirinko atsakymo variantą, kad priklauso nuo dovanos vertės, 5 % (11 respondentų) atsakė, kad tai ne korupcijos apraiška, be to 3 % (6 respondentai) pažymėjo atsakymą normalu gauti padėką už gerą darbą bei vienas respondentas pažymėjo, jog norint gauti kokybiškas paslaugas – reikia ir “mokėti” už jas.

III. MEDICINOS CENTRO DARBUOTOJŲ POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ.

(8-9 apklausos klausimai)

8. Ar praneštumėt apie Jums žinomą korupcijos atvejį?

218 atsakymų

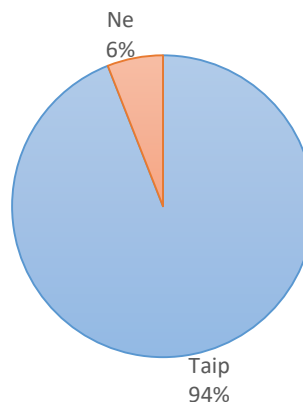

Didžiosios daugumos apklausoje dalyvavusių darbuotojų požiūris į korupciją yra neigiamas. Apie žinomus korupcijos atvejus praneštų 83 % respondentų, apie žinomus korupcijos atvejus nepraneštų 17 % respondentų, vienas respondentas neatsakė į šį klausimą.

9. Ar žinote, kur kreiptis, norint pranešti apie korupciją?

218 atsakymų

Net 94 % apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė žinantys, kur gali kreiptis norint pranešti apie korupcijos atvejus, 6 % nežino kur kreiptis, 1 respondentas į klausimą neatsakė.

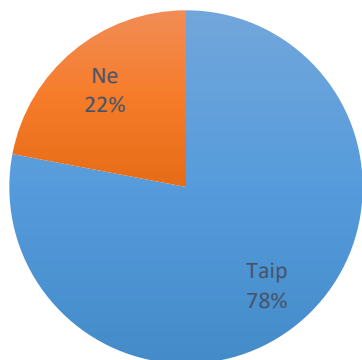

IV. KORUPCIJOS PREVENCIJOS PRIEMONĖS MEDICINOS CENTRE

(10-11 apklausos klausimai)

10. Norėdami išsiaiškinti ar darbuotojai supranta, kas yra korupcijos prevencija, pateikėme klausimą su 3 atsakymų variantais apibūdinančiais korupcijos prevenciją, 48 % pasirinko variantą tiksliausiai apibūdinantį korupcijos prevenciją, likę respondentai pasirinko kitus, taip pat teisingus, tačiau tik abstrakčiai apibūdinančius korupcijos prevenciją.

11. Esate girdėjęs (-usi) apie vykdomas korupcijos prevencijos priemones Medicinos centre?
218 atsakymai

Didžioji dalis respondentų (78 %) žino apie vykdomas korupcijos prevencijos priemones Medicinos centre.

Respondentų žinančių apie vykdomas korupcijos prevencijos priemones, pasiteiravome kokias vykdomas korupcijos prevencijos priemones žino, atsakymų nepateikė tik 6 respondentai.

Medicinos centro darbuotojai žino apie šias vykdomas prevencines priemones (atsakymai išvardinti nuo daugiausiai paminėtų mažėjančia tvarka):

- švietimas įvairioms korupcijos prevencijos temomis, mokymai, seminarai, susirinkimų ar pasitarimų metu pastovus darbuotojų informavimas, raginimai pranešti apie korupcijos atvejus, pranešimų kontaktų skelbimas;
- aktuali informacija skelbiama MC interneto svetainėje;
- iškabintos atmintinės pacientams ir darbuotojams, priklijuoti QR kodų lipdukai;
- vykdomas Korupcijos prevencijos priemonių planas, kasmet vertinamas įstaigos atsparumas korupcijai;
- paskirtas atsakingas asmuo už korupcijos prevencijos įgyvendinimą;
- kontroliuojamas privačių interesų deklaravimas, užtikrinta pranešėjo apsauga;
- antikorupcinio elgesio kodeksas, informacinės skaidrės;
- apklausa.

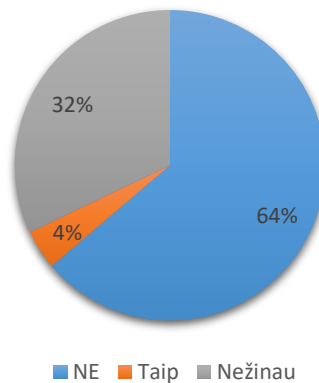
V. KORUPCIJA MEDICINOS CENTRE

(12-15 apklausos klausimai)

12. Ar įstaigoje paplitusi situacija, kai darbuotojams norima papildomai atsilyginti?

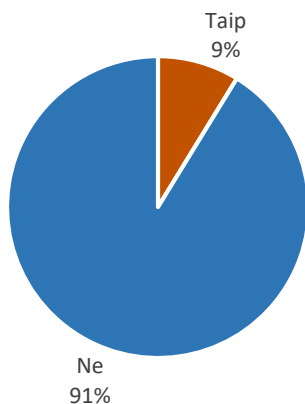
218 atsakymai

Daugiau nei pusės respondentų (64%) vertinimu, Medicinos centre nėra paplitusi situacija, kai darbuotojams norima papildomai atsilyginti. Nemaža dalis respondentų (32 %) nurodė nežinantys ir negalintys atsakyti. 4 % respondentų vis dėlto mano, kad tokia situacija Medicinos centre yra paplitusi, vienas respondentas neatsakė į šį klausimą.

13. Ar buvote susidūręs su korupcijos apraiškomis savo darbe (Jums ar Jūsų kolegai buvo siūlytas kyšis ir k.t.)?

217 atsakymai

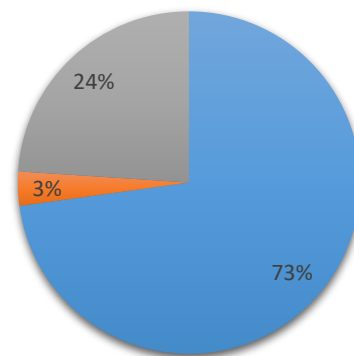

Dauguma respondentų (91 %) atsakė, kad jie nebuvo susidūrę su tokia situacija, kuomet jiems buvo siūlomas kyšis, tačiau 9 % respondentų su tokia situacija susidūrė, 2 respondentai nepateikė atsakymo į šį klausimą.

14. Ar prašnetumėte, jeigu ateityje susidurtumėte su korupcijos apraiškomis darbe?

217 atsakymai

Didžioji dalis respondentų (73 %) apie susidūrimą darbe su korupcijos apraiškomis linkę pranešti. 24 % respondentų nurodė, kad tai priklausytų nuo aplinkybių. Nepraneštų 3 % apklaustųjų. 2 respondentai į klausimą neatsakė.

■ Taip ■ Ne ■ Nežinau, priklauso nuo situacijos

Nepranešimo apie korupciją priežastys.

9 atsakymai

Kadangi didžioji dalis respondentų nurodė, jog praneštų jei ateityje susidurtų su korupcijos apraiškomis, o vos keletas darbuotojų nepraneštų, o likusieji nežino, todėl buvo pateikta nedaug nepranešimo apie korupciją priežasčių. Buvo pateiktos tokios nepranešimo priežastys:

- kolegiškumas;
- netikslinga;
- nepraneščiau, kai pati galėčiau "pastatyti" kyšio davėją į "vietą" perspėdama, pagąsdindama apie informavimą reikiamoms instancijoms ir asmenims;
- tai ne mano reikalas;

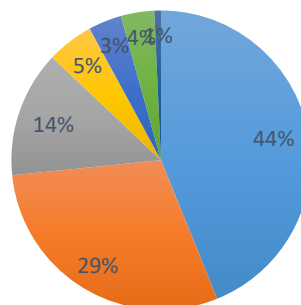
- nežinau, ko tikėtis kaip bus reaguojama į pranešimą;
- labai sudėtingi ir daug asmeninio laiko reikalaujantys pranešimo procesai, užgaišinamas pranešantis, rezultatas dažnai gali būti nuviliantis;
- bijau, kad bus paviešinta mano tapatybė, o asmuo, susijęs su korupcija, nebus nubaustas ir reikės su juo toliau dirbti tame pačiame darbe;
- nežinau kur, bijau pabloginti terapinius santykius su pacientu arba su kolegomis;
- bijočiau susidorojimo mano asmeniui.

15. Paprašius respondentų nurodyti Medicinos centro veiklos sritį, kurioje, jų manymu, pasireiškia didžiausia korupcijos rizika, didžioji dauguma respondentų atsakė, jog Medicinos centre nėra rizikingų veiklos sričių (44%), kiti atsakė, jog nežino rizikingų veiklos sričių (29%).

37 respondentai išvardino šias veiklos sritis:

- gydymo srityse (14%);
- viešųjų pirkimų srityje (5%);
- visose srityse (4%);
- CMEK (3%);
- personalo valdymo ir atrankų srityje (1%).

**MC rizikingos veiklos
sritys**

VI. PASIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮGYVENDINIMO

(16-18 apklausos klausimai)

16. Pasiteiravus ar Medicinos centras skiria pakankamai dėmesio korupcijos prevencijai, didžioji dauguma 90% (197 respondentai) atsakė, jog pakankamai.

17. Pasiteiravus, kokios priemonės padidintų MC darbuotojų atsparumą korupcijai į šį klausimą atsakė 107 respondentai, buvo pateiktos šios priemonės:

- algų didinimas (64 respondentai);
- švietimas, mokymai, viešumas (27 respondentai);
- likę respondentai atsakė, kad pakankamai jau vykdoma priemonių.

18. Teikdami pasiūlymus dėl korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo (14 atsakymų), darbuotojai dažniausiai nurodė, kad reikia didinti darbuotojų darbo užmokestį; dažniau vykdyti švietimą korupcijos prevencijos temomis (skaidrės, atmintinės, seminarai, rekomendacijos ir pan.).

Pastebima tendencija, kad didžiausia dalis respondentų atsakydami į 17 ir 18 klausimus paminėjo darbo užmokesčio didinimą arba išvis pasiūlymų neturėjo.

VII. REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

Apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus darytina išvada, kad Medicinos centro darbuotojų korupcijos netoleravimo lygis yra ganėtinai aukštas, o korupcinio pobūdžio veikų pasireiškimo galimybė Medicinos centre (apklaustųjų nuomone) yra minimali. Daugiausiai Medicinos centro darbuotojų (net 91 % apklaustųjų) atsakė, kad jiems neteko susidurti su tokia situacija, kuomet buvo siūlomas kyšis. Didžioji dalis Medicinos centro darbuotojų (83%), susidūrę su situacija, kuomet būtų siūlomas kyšis, ryžtųsi pranešti bei žino (94% apklaustųjų) kur reiktų pranešti. Įvertinus Medicinos centro darbuotojų korupcijos suvokimą matyti, kad didžioji dalis darbuotojų atpažįsta korupcinio pobūdžio situacijas kaip korupciją ir jos netoleruotų, tačiau 17 % apklaustųjų nesiryžtų pranešti apie jiems žinomą korupcijos atvejį ir dalis jų nurodė, jog nepranešimo priežastis baimė ir nežinojimas, be to 12 % į klausimą ar gauta dovana už atliktas paslaugas yra korupcijos apraiška, atsakė, kad tai priklauso nuo dovanos vertės, 5 % mano jog tai nėra korupcijos apraiška todėl reikia ir toliau kryptingai dirbti Medicinos centro darbuotojų švietimo srityje.

Atsižvelgiant į apklausos rezultatus siūloma toliau ugdyti darbuotojų sąmoningumą korupcijos prevencijos srityje ir nepakantumą korupcijos apraiškoms, organizuoti ir (ar) vykdyti tiek išorinius tiek vidinius antikorupcinius mokymus. Didinti informacijos srautą darbuotojams apie korupcijos prevencijos priemonių vykdymą Medicinos centre, vykdyti bendras diskusijas apie korupcijai atsparios aplinkos kūrimą įstaigoje. Be to apklausą atlikinėti periodiškai kas dvejus metus, tam, kad būtų galima palyginti rezultatus bei sekti pokyčius ir įvertinti ar vykdomos prevencinės priemonės yra veiksmingos.
